UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Literatura

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

muſtum epotauerat, agit cum Domino aſini de damno accepto. Ille deberi quicquam à ſe negat. Venitur ad iudices. Illi etſi res ridicula viſa, tamen vt litigatores abſoluerent, interrogant, num bibendum ad lacum aſinus aſſediſſet. Cumque ſtantem aſinum muſtum cognouiſſent, pronunciant, nihil debere aſinum, qui quaſi præteriens guſtare tantummodo muſtum voluiſſe videatur.

Fabula docet, diſceptationes ſtolidas recte eludi poſſe, & litigatorum ineptias à iudicibus refutandas eſſe.

Literatura, Litera.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Literatura, Græce γραμματεία, ας, ἡ, & γράμμα, ατος, τὸ, litera dicitur. Eſt autem litera minima pars vocis compoſitæ, ſignificatque elementum, vt a, vel b, ſi ſingulariter declinatur: Si vero pluraliter, epiſtolas ſignificat, poetæ tamen ſingulari pro plurali nonnunquam vtuntur neceſſitate carminis, præſertim hexametri vel pentametri, in quibus literas, pro literis, locari non poſſunt. Ouid. *Quam legis à capta Briſeide litera venit.* Hinc literatus, qui literarum ſtudiis eruditus eſt, cuius contrarium eſt, illiteratus. Hinc etiam literula diminutiuum, hinc oblitero. quod eſt obſcurum facio, & ex hominum memoria tollo, quaſi è literarum monumentis deleo, ab hoc fit obliteratio,

Litura non à litera, ſed à lino, habet enim primam breuem Ouid. *Quaſcunque adſpicies lachrymæ fecere lituras.*

Litera autem quaſi legitera, quod legentibus iter præbeat: vel (vt alii) à lino, quoniam ſcribendo illinitur, hoc eſt, leniter inducitur atramentum.

¶ LOCI BIBLICI.

Litera, pro externa ceremonia, & à ſpirituali ſuo fine ſeparata, Rom. 2. v. 27. 29. Vetuſtas literæ, pro lege, 7. v. 6. pro verbi Dei prædicatione ad animum vſque non penetrante, 2. *Corinth.* 3. v. 6. Literam vocare ſolet Paulus non raro Legem ipſam nudam, & à Chriſto ſeparatam. Lex illa extra Chriſti Spiritum conſiderata, peccatum in nobis irritat, vt fiat ſupra modum peccans, & morti nos dedat, Rom. 7. v. 13. idcirco dicit Paulus literam occidere, 2. *Corinth.* 3. v. 6. & Moſis miniſterium, vocat miniſterium mortis & condemnationis, *ibidem* v. 7. & Legem quoque peccati virtutem, 1. *Corinth.* 15. *verſ.* 56. quæ quidem de vniuerſa Lege Moſis accipienda ſunt, quatenus extra Chriſtum conſideratur. Interdum autem hæc litera & Spiritus antitheſis peculiariter ſpectatur in ceremoniis, vt *Rom.* 2. v. 27. 29. & alibi ſæpe. Tunc igitur γράμμα, hoc eſt, literam vocat Paulus externum ſignum ab ipſius ſigni fine, ſiue à virtute ſeparatum, quam vocat Spiritum: quoniam externa ceremonia eſt per ſe mortua, & inutilis, niſi coniungatur veritas, quaſi illius vita.

Literæ pro epiſtola: Literæ Dauidis ad Ioab per Vriam de ipſo interficiendo perlatæ, 1. *Samuel.* 11. v. 4. Eliæ ad Ioram, 2. *Paralip.* 21. v. 12. Ezechiæ ad Iſraelem & Iudam. *Verſ.* 30. Hoſtium Iudæorum ad Artaxerxem, 1. *Eſdr.* 4. v. 7. Nehemiam. *Nehem.* 6. v. 5. Thathanai ad Darium, 1. *Eſdr.* 5. v. 6. Darii ad eundem, 6. v. 6. Artaxerxis ad Aſaph, *Nehem.* 2. v. 8. Optimatum Iudæorum ad Tobiam, 6. v. 17. Aſſueri ad prouincias regni ſui, *Eſther.* 1. v. 22. & 3. & 12. & 8. v. 10. Mardochæi ad Iudæos, 9. v. 20. Eſther & Mardochæi ad eoſdem, v. 29. Nabuchodonoſoris ad prouincias ſuas, *Dan* 3. v. 98. Darii ad prouincias ſuas, 6. v. 25. Apoſtolorum ad Eccleſiam Gentium, *Act.* 15. v. 23. Fratrum ad Achaienſes, 18. v. 17. Lyſiæ ad Felicem, 23, 26.

¶ SENTENTIAE PHILOSOPHORVM.

Si ex literis delectatio tantum peteretur, tamen hanc animaduerſionem humaniſſimam & liberaliſſimam iudicaremus. Nam cæteræ res neque temporum ſunt, neque locorum: Hæc ſtudia adoleſcentiam alunt, ſenectutem oblectant, ſecundas res ornant, aduerſis perfugium ac ſolatium præbent, delectant domi, non impediunt foris, pernoctant nobiſcum, peregrinantur, ruſticantur: quod ſi ipſi neque attingere, neque ſenſu noſtro guſtare poſſumus, tamen ea mirari debemus, etiam cum in aliis videamus, *Cic. pro Arch. Po.*

Vt ager quamuis fertilis, ſine cultura fertilis eſſe non poteſt, ſic ſine doctrina animus. *idem 2. Tuſc.*

Multi cum in poteſtate eſſent hoſtium ac tyrannorum, multi cum in cuſtodia, multi in exilio, dolorem ſuum doctrinæ ſtudiis leuarunt. 5. *de Finibus.*

Literæ poſteritatis cauſſa repertæ ſunt, quæ obliuioni ſubſidio eſſe poſſunt. *idem pro Sylla.*

Exempla omnia iacerent in tenebris, niſi literarum lumen accederet. *Pro Arch. poet.*

Alexander cum in Sigæo ad Achillis tumulum aſtitiſſet O fortunate, inquit, adoleſcens, qui tuæ virtutis Homerum præconem inueneris. Et vere: nam niſi illa ars extitiſſet, idem tumulus, qui corpus contexerat: nomen etiam obruiſſet. *ibid.*

Literæ diſcuntur facile, ſi & tantum ſumas, quantum opus ſit, & habeas qui docere fideliter poſſit, & ſcias etiam ipſe diſcere, ita vt facilis vſus doctrinam confirmet, mediocris opera tribuatur, memoria ſtudiumque permaneat. 3. *de Orator.*

¶ SIMILITVDINES.

Senecæ, Si imagines nobis amicorum abſentium iucundæ ſunt, quæ memoriam renouant, & deſiderium abſentiæ falſo atque inani ſolatio leuant: Quanto iucundiores ſunt literæ, quæ vera amici abſentis veſtigia, veras notas afferunt. *lib.* 2. *epiſt.* 40.

Plinii. Crocodilus, inuictum alioqui & pernicioſum animal, tamen Tentyritas adeo metuit, vt ad vocem etiam expaueſcat: Ita tyranni cum omnes contemnant, tamen eruditorum literas timent. *lib.* 8. *c.* 25.

Eraſmi Roterodami. Cum ad omnia aduolent apes, tamen nullis nocent floribus: Ita virtus, & literæ ſic ab aliis ſumuntur, vt nihilo deterior ſit is, qui communicauit. *in Similib.*

Thriueri, Quemadmodum ſemen ignauum apparet & iniucundum, at multum volupe eſt dum adoleſcit, dum floret. Ita tandem literæ ſuam alacritatem, ſuum fructum præter omnem ſpem exhibent, quarum initia erant dura & iniucunda, *in apoph.* 38.

Nulla res eſt tam iucunda, quæ ſub perpetuitate non pariat faſtidium: Solis literis animus virtute ſatiatur nunquam, ſed vt flamma lignis quotidie magis ac magis accenditur, *in apoph.* 37.

Paruæ diuitiæ comparantur magno labore, multæ vero pauco: Ita & initium literarum paulatim, incrementum vero affatim. *in apoph.* 81.

Motus naturalis multo velocior in fine, quam principio, econtrario motus violentus tardior: Nec multum idonei ſunt ad literas, qui in principio feruent, & poſtea ſegnius agunt: num argumentum eſt, quod natura minime literas affectant. *In apophthegm.* 95.

Superbi gaudent theſauros ſuos oſtendere: Vere doctos etiam tacite oblectat literarum contemplatio. *in apoph.* 107.

Plinii, Vt elephanti cum mare non poſſint, tamen amnibus impenſe delectantur, circaq; illos vagari gaudent: Ita quidam cum literas neſciant, tamen inter eruditos verſari gaudent. *lib.* 8. *c.* 5.

Eraſmi Roterodami, Quemadmodum gemma Chalazias, etiam ſi in ignem coniiciatur: tamen natiuum frigus ſuum retinet: Ita quidam ſic frigent ad literas ac virtutem, vt nullis exemplis authoritatibus inflammare poſſis. *in Similibus.*

¶ EMBLEMA.

Ex literarum ſtudiis immortalitatem acquiri.
Emblema CXXXII. And. Alciad.

Neptuni tubicen (cuius pars vltima cetum
Æquorum facies indicat eſſe Deum)
Serpentis medio Triton comprenditur orbe,
Qui caudam inſerto mordicus ore tenet.
Fama viros animo inſignes, præclaraq; geſta
Proſequitur, toto mandat & orbe legi.

Vide Ars, Doctrina.

Liuor.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Liuor, Græce πελίωμα, ατος, τὸ, eſt dolor ex pallido nigreſcens, quem & blumbeum nonnulli appellant: qualem in contuſis corporis partibus videre eſt, quum fuſte, alioue corpori duro ictu illato, exiles venæ contuſæ ſanguinem ad extremam cutem diffundunt.

¶ POETARVM DICTA.

Lucan. lib. 1.

Liuor edax tibi cuncta negat.

Claud. lib. 3.

Rabiem liuoris acerbi
Nulla poteſt placare quies.

Ouid. 2. Metam.

Pallor in ore ſedet: macies in corpore toto,
Nuſquam recta acies? liuent rubigine dentes.
Pectora felle virent, lingua eſt ſuffuſa veneno:
Riſus abeſt, niſi quem viſi mouere dolores:
Nec fruitur ſomno vigilantibus excita curis?
Sed videt ingratos, intabeſcitq; videndo.
Succeſſus hominum carpitq; & carpitur vna,
Suppliciumq; ſuum eſt.